

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

REVISIONSRAPPORT
Granskning av räkenskaper
och årsredovisning 2016

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING.....	3
2	INLEDNING/BAKGRUND	3
3	SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING.....	4
4	REVISIONSKRITERIER	4
5	METOD.....	4
6	RESULTAT.....	5
6.1	ÅRSREDOVISNINGEN.....	5
6.1.1	Förvaltningsberättelsen.....	5
6.2	RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER.....	6
6.2.1	Resultat och balans	6
6.2.2	Periodiseringsrutiner.....	6
6.2.3	Projektredovisning regional utveckling.....	7
6.2.4	Tillgångsredovisning av hjälpmedel.....	7
6.2.5	Finansiella tillgångar	8
6.2.6	Sammanställd redovisning.....	9
6.2.7	Komponentavskrivningar.....	9
6.2.8	Inventeringsrutiner.....	9
6.2.9	Kassarutiner	10
6.3	MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING.....	10
6.3.1	Finansiella mål	10
6.3.2	Resultatförbättrande åtgärder	10
7	KVALITETSSÄKRING	11
8	ANSVARIGA FÖR GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE	12

1 SAMMANFATTNING

Syftet med granskningen är att bedöma om räkenskaperna är rättvisande och om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning. Bedömningen är en del av stöd till de förtroendevalda revisorernas uttalande i revisionsberättelsen.

I tabellen nedan redovisas i sammanfattad form svaren på granskningens revisionsfrågor:

Revisionsfråga	Svar	Kommentar
Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning?	Ja, i huvudsak	Upplysningar saknas för när och hur balanskravet ska återställas. Upplysning saknas om sjukfrånvaro enligt KRL 4 kap. 1a §. Upplysningar saknas om väsentliga förhållanden avseende hur planen för att finansiera återbetalningen av de lån som upptas ser ut.
Är räkenskaperna för Region Jämtland Härjedalen rättvisande?	Ja, i huvudsak	Dock tillämpas ett tillvägagångssätt för tillgångsredovisning av hjälpmedel som inte är i enlighet med RKR:s rekommendation. Detta innebär att regionens bokförda värde är ca 22 mkr högre än om de redovisats enligt gällande regler för materiella anläggningstillgångar. Tveksamma bokningar av interimsskulder förekommer. Det finns behov av att stämma av regionens anläggningar mot anläggningsregister. Elcertifikat har inte tillgångsredovisats.
Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?	Nej	Fullmäktige har i finansplan 2016-2018 angett att ett resultat på 60-70 mkr krävs för att uppnå en ekonomi i balans. Årets resultat är ca 260 mkr sämre och lån har vid ingången av 2017 upptagits för att finansiera nödvändiga investeringar.

2 INLEDNING/BAKGRUND

Revisorerna ska enligt 9 kap. i KomL årligen pröva om verksamheten sköts på en ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Rättvisande räkenskaper innebär

att den externa redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning och att årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

För att genomföra detta granskningsuppdrag, och för att med säkerhet kunna uttala sig i ansvarsfrågan, måste revisorerna prioritera och planera sina revisionsinsatser utifrån en bedömning av risk- och väsentlighet.

Granskningen ska i tillämpliga delar genomföras i enlighet med International Standards on Auditing (ISA), som är en internationell standard för revision av finansiella rapporter.

3 SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING

Syfte

Syftet med granskningen är att bedöma om räkenskaperna är rättvisande och om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning. Bedömningen är en del av stöd till de förtroendevalda revisorernas uttalande i revisionsberättelsen.

Revisionsfrågor

Granskningen besvarar följande frågor:

- Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning?
- Är räkenskaperna för Region Jämtland Härjedalen rättvisande?
- Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?

4 REVISIONSKRITERIER

- ❖ Lag om kommunal redovisning (KRL)
- ❖ Kommunallag kap. 6, 8 och 9 (KomL)
- ❖ God redovisningssed i kommunal verksamhet 2014
- ❖ Rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning (RKR)
- ❖ Fullmäktiges mål om en god ekonomisk hushållning

5 METOD

Revisorernas övergripande mål enligt ISA 1 är att med rimlig säkerhet göra en bedömning av om de finansiella rapporterna innehåller väsentliga felaktigheter.

Den årliga granskningen omfattar dock inte allt i detalj. För att med säkerhet kunna uttala sig i ansvarsfrågan, planeras revisionsinsatserna utifrån en bedömning av risk- och väsentlighet. De särskilda förhållanden som ligger till grund för granskningens inriktning har beskrivits i revisionskontorets projektplan för granskning av årsredovisning 2016 – finansiell del.

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, inhämtande och analys av muntliga och skriftliga rutinbeskrivningar, granskning av specifikationer, stickprov av verifikationer i ekonomisystem och en fördjupad granskning av tillgångsredovisning av hjälpmedel. Under granskningen har dialog förts med redovisningsansvarig och ekonomifunktioner i tillämpliga delar.

Tf regiondirektör och ekonomidirektör har skriftligen intygat att ledningen lämnat all information de har kännedom av och som är relevant för upprättandet av de finansiella rapporterna.

Granskningen har planerats och utförts i enlighet med ISA och inhämtade revisionsbevis har dokumenterats.

Väsentligt fel och väsentliga belopp

Enligt ISA skall gränsen för vad ett väsentligt fel fastställas. Ett väsentligt fel kan exempelvis vara att information, som påverkar användarens beslut om det som står i årsredovisningen, utelämnas eller är felaktig. Det kan handla om betydande belopp eller andra viktiga principfrågor för offentlig förvaltning.

Med anledning av Regionens svaga ekonomiska ställning har vi fastställt nivån för ett väsentligt fel när det gäller årsredovisningen till 0,5 % av totala tillgångarna vilket enligt 2015 bokslut blir 9,7 mkr.

Väsentliga fel för saldoposterna i balansräkningen på konto/kostnadsställenivå har vi fastställt till 100 tkr. Undantagna från denna nivå är kassa och banktillgodohavanden där nivån är 50 tkr.

Utifrån ovanstående har urval av poster i balansräkningen gjorts med hjälp av excel.

6 RESULTAT

Granskningens resultat presenteras utifrån revisionsfrågorna.

6.1 ÅRSREDOVISNINGEN

Det grundläggande syftet med årsredovisningen är att den ska utgöra underlag för ansvarsprövningen i fullmäktige. Årsredovisningen skall redogöra för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen vid årets slut¹.

6.1.1 Förvaltningsberättelsen

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en översikt över utvecklingen av kommunens eller landstingets verksamhet samt upplysa om väsentliga förhållanden som är viktiga för bedömningen av resultat och ställning m.m.

Upptagande av lån för att klara likviditeten 2017

Regionens likviditet försämrades med 163,1 mkr under 2016 och har under början av 2017 förstärkts med lån från Kommuninvest. Enligt finansplan ska 100 mkr per år lånas under en treårsperiod. Enligt revers för det första lånet, som är på 40 mkr, ska lånet betalas tillbaka 2019-01-22.

Det saknas en analys av vilka ekonomiska konsekvenser detta ger i framtiden t.ex. hur återbetalningen av lånet ska finansieras.

¹ KRL 3 kap. 1 §

Väsentliga personalförhållanden

Det saknas upplysning om anställdas sjukfrånvaro, andel av sjukfrånvaro som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer samt sjukfrånvaro i de åldersgrupper som anges i KRL 4 kap. 1a §. Det saknas även en beskrivning av den allvarliga personalsituation regionen befinner sig i med väntade pensionsavgångar inom flera yrkesgrupper och svårigheterna att rekrytera personal.

Balanskrav

Liksom tidigare år saknas en redogörelse för när och på vilket sätt man avser att återställa balanskravet. Det totala balanserade underskottet uppgår till -771 mkr och kommer om 2017 års prognos realiserar uppgå till 966 mkr. Utöver detta tillkommer ansvarsförbindelsen.

Vår kommentar

Det saknas till viss del upplysningar om sjukfrånvaro enligt KRL 4 kap. 1a §.

Avseende upplysningar om väsentliga förhållanden som är viktiga för bedömningen av resultat och ställning saknas en analys om vilka ekonomiska konsekvenser upptagande av lån innebär för regionens framtida finansiering och ekonomiska ställning.

6.2 RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER

6.2.1 Resultat och balans

Region Jämtland Härjedalen redovisar 2016 ett negativt resultat på -196,8 mkr. För koncernen, dvs. inklusive de helägda bolagen Landstingsbostäder i Jämtland AB och Länstrafiken i Jämtlands län AB är underskottet -193,7 mkr. Det egna kapitalet är nu negativt -75,7 mkr, för koncernen -57,5 mkr. Det totala balanserade underskottet är -771 mkr och den totala pensionsskulden uppgår vid utgången av 2016 till 3 491 mkr. Likviditeten försämrades under 2016 med 163,1 mkr och har i början av 2017 förstärkts med externt lån.

Balansräkningens poster har specificerats i särskild förteckning med bifogade underlag. Vi har genom stickprov av specifikationer med bifogade underlag verifierat tillgångarnas existens. Vi har noterat att underskrifter saknas på vissa specifikationer.

Likvidationen av Regionförbundet i Jämtlands län i och med regionbildningen 2015 är fortfarande inte klar.

Vår kommentar

Kvaliteten på bifogade underlag till kontospecifikationerna har förbättrats.

6.2.2 Periodiseringsrutiner

Inkomster och utgifter ska periodiseras för att återge resultat och ställning på ett rättvisande sätt². Exempel är avskrivningar och periodiseringar av t.ex. försäkringspremier, leasingavgifter och hyror. Syftet är att kostnader och intäkter ska fördelas på den redovisningsperiod de tillhör.

² KRL 2 kap. 3 §

Regeringen beslutade 2015 att 9,8 miljarder tillförs kommuner och landsting som ett tillfälligt stöd för att hantera flyktingsituationen. Avsikten, att bidraget avser år 2015 och 2016 har medfört att RKR lämnat ett yttrande om hur inkomsten ska periodiseras. Inkomsten har, enligt redovisningsansvarig, periodiserats i enlighet med rekommendationen och upplysning om hur periodisering skett framgår av not till räkenskaperna.

Vi har dock noterat att det gjorts tveksamma bokningar av upplupna kostnader hänfört till dessa medel för år 2016 som planeras att äga rum 2017. SKL och RKR har varit tydliga med att periodisering av dessa medel inte är tillåtet.

Vid föregående års granskning noterades att förutbetalda kostnader från 2014 på drygt 1 mkr av misstag inte bokats bort under 2015. Enligt specifikationen åtgärdades detta 2016-02-01. Med anledning av detta belastas 2016 av kostnader som avsåg 2015.

Vidare har vi noterat att periodiseringar gjorts på ett felaktigt sätt, bl.a. har månadshyror, leasingkostnader och förbrukningsvaror för en månad periodiserats på flera månader.

Vår kommentar

Rutiner för periodiseringar av kostnader bör ses över.

6.2.3 Projektredovisning regional utveckling

Vid föregående års granskning var underlagen till uppbokade tillgångar och skulder avseende projekt inom regionala utvecklingsförvaltningen bristande. För 2016 har underlagen varit av bättre kvalitet och det har varit lättare att verifiera posternas existens.

Vi har noterat att det förekommer differenser mellan uppbokat belopp och underlag avseende skulder till kommunerna för några projekt. Regionala utvecklingsförvaltningen har identifierat dessa brister och uppger att de under 2017 kommer att undersöka om det finns alternativa sätt att bokföra detta på.

Vår kommentar

Spårbarheten i underlagen har förbättrats jämfört med föregående år.

6.2.4 Tillgångsredovisning av hjälpmedel

Tidigare granskning³ har visat på oklarheter kring redovisning av hjälpmedel. Bl.a. rådde oklarheter kring redovisningen av hjälpmedel i kategorin "Individer" där man inte kunde svara på om dessa var omsättnings- eller anläggningstillgång. Man gjorde även både avskrivningar och inkuransavdrag på anläggningstillgångar, vilket man slutade med efter granskningen.

Hjälpmedel bokförs som omsättningstillgång/lager eller anläggningstillgång. Med anläggningstillgång förstås tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav⁴. Regionen har definierat att en anskaffning som i övrigt uppfyller kriterierna för investering, ska bokföras som investering endast under förutsättning att utgiften uppgår till minst ett halvt basbelopp och att nyttjandeperioden är minst 3 år. Dock görs ett undantag när det gäller tillgångsredovisningen av hjälpmedel där gränsen för tillgångsredovisning är 1000 kr.

³ REV/8/2014

⁴ KRL 6 kap. 1 §

Vi kan konstatera att detta avsteg från RKR:s rekommendationer innebär att regionens tillgångar har ett bokfört värde på 21,9 mkr mer än om hjälpmedlen redovisats korrekt. Anledningen till att denna metod tillämpas uppges vara för att inom samma redovisningsperiod kunna matcha avskrivningarna mot intäkterna uthyrda hjälpmedel genererar.

Rutinen har tidigare varit att begagnade hjälpmedel som återlämnats har värderats till halva anskaffningsvärdet. Vid tidigare granskning fick vi inte svar på hur detta praktiskt tillämpades. Enligt uppgift⁵ är nu rutinen ändrad och begagnade hjälpmedel bokförs som omsättningstillgång utan värde eller, om hjälpmedlet är oanvänt, till fullt värde.

Vår kommentar

Regionen följer inte RKR:s rekommendationer och upplyser om detta avsteg i årsredovisningen. Följden är att hjälpmedel under ett halvt prisbasbelopp är tillgångsredovisade istället för att de kostnadsförs direkt. Metoden uppges motiveras av att avskrivningarna matchar intäkter för uthyrning av dessa hjälpmedel, men innebär att tillgångarna är värderade 21,9 mkr högre än de egentligen borde varit.

6.2.5 Finansiella tillgångar

Bifogade underlag till de finansiella tillgångarna i form av värdepapper har förbättrats och vi har utifrån lämnade underlag verifierat att de finns och har redovisats korrekt.

Förvaltningen av pensionstillgångarna genom Eksportfinans obligationsfond följer inte reglementet. Regionstyrelsen har beslutat att fonden ska behållas tills den förfaller 2019.

Regionens vindkraftverk genererar elcertifikat för varje MWh förnybar el det producerar. Elcertifikatet utgör ett bevis som bekräftar att elen har producerats av förnybara energikällor och certifikatet kan sedan säljas på en öppen marknad.

RKR anser att dessa certifikat ska klassificeras som en finansiell anläggningstillgång och att anskaffningsvärdet då utgörs av marknadspris för produktionsområdet vid tidpunkten för tilldelning.

Regionen har inte bokfört befintliga elcertifikat som en finansiell anläggningstillgång. Anledningen uppges vara att man anser att lägsta värdets princip bör tillämpas lika som för andra finansiella värdepapper och att värdet för certifikaten är noll eftersom regionen inte betalar något för dem. Vidare uppges att marknadsvärdet på elcertifikat fluktuerar mycket vilket skulle komplicera bokföringen.

Det totala marknadsvärdet av de certifikat som innehas uppskattades vid årsskiftet till ca 1,2 mkr men har, enligt uppgift, varierat mellan ca 700 tkr och 1500 tkr sedan vindkraftverkets start.

Vår kommentar

Det finns från RKR ännu ingen rekommendation för redovisning av elcertifikat, men de har i maj 2016 lämnat information om hur de anser att detta ska redovisas. Regionen följer i dagsläget inte RKR:s uttalande.

⁵ Rapport från Deloitte REV/3/2017

6.2.6 Sammanställd redovisning

Regionen har konsoliderat sina två helägda bolag, Länstrafiken i Jämtlands län AB och Landstingsbostäder i Jämtland AB. Övriga kan, med stöd av beräkning i RKR 8.2, uteslutas.

Konsolideringen har gjorts av redovisningsansvarig enligt en modell från Öhrlings Pricewaterhouse Coopers och KOMREV. Därtill har redovisningsansvarig tagit fram en rutinbeskrivning som beskriver tillvägagångssätt och hur material m.m. förvaras.

Vid delårsbokslutet i augusti gjordes ingen sammanställd redovisning, dock redovisades bolagens prognos per helår.

Vår kommentar

Vi bedömer att konsolideringen följt RKR:s rekommendationer.

6.2.7 Komponentavskrivningar

Sedan 2015 tillämpar regionen komponentavskrivningar. Indelningen av byggnaderna och avskrivningar framgår, enligt redovisningsansvarig, av anläggningsregistret i Raindance Classic. Eftersom regionens fastigheter är så gamla och nybyggnationer inte förekommit innebär införandet inte några större förändringar kostnadsmissigt.

Vid föregående års granskning rekommenderades att en rutinbeskrivning för hantering av komponenter togs fram för att säkerställa att arbetet inte var beroende av en person.

Vi har tagit del av en beskrivning för hur komponentavskrivningar per projekt ska hanteras och en mall över vilken avskrivningstid olika beståndsdelar har. Indelningen av komponenttyper beskrivs i mallen och även i årsredovisningen.

Vår kommentar

Vi har inte verifierat komponentavskrivningarnas korrekthet, men ser positivt på att en rutinbeskrivning tagits fram för att göra tillvägagångssättet känt.

6.2.8 Inventeringsrutiner

Vid föregående års granskning rekommenderades att en rutinbeskrivning för tillvägagångssätt vid inventering skulle tas fram. Vid årsskiftet publicerades Rutin för inventering vid Hjälpmedel- och MA-enheten i Centuri. I anvisningarna för årsbokslut anges att inventerade lager genom undertecknande av utförare och ansvarig intygas. Lager som har ett värde som understiger 50 tkr behöver inte inventeras.

Underskrivna inventeringslistor har bifogats de specifikationer som granskats.

Liksom tidigare år kan vi konstatera att anläggningsregister inte har stämts av genom inventering.

Vår kommentar

Vi har fått bättre underlag till specifikationerna som verifierar lager.

Vi anser att det finns behov av att stämma av regionens anläggningar mot anläggningsregistret för att säkerställa en korrekt anläggningsredovisning.

6.2.9 Kassarutiner

Liksom tidigare år har vi noterat att det finns många differenser mellan kassarapporter och faktiska likvida medel i växelkassorna, främst vid hälsocentralerna i länet. Differenserna kan härledas till Cosmics kassahantering där det varit både buggar och otillräcklig utbildning för personalen.

Beloppen är i sammanhanget ringa, men i förhållande till omfattningen av den totala växelkassan är differenserna väsentliga. Enligt redovisningsansvarig pågår utbildningsinsatser.

Vår kommentar

Rutinerna för hantering av växelkassorna behöver förbättras. Vi ser positivt på att utbildningsinsatser prioriteras.

6.3 MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

6.3.1 Finansiella mål

Kommuner och landsting ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer⁶. För ekonomin ska de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning anges⁷.

Regionen återredovisar de mål som antagits genom finansplanen.

Mål om långsiktigt hållbar ekonomi, ekonomiskt resultat efter finansnetto som procentandel av verksamhetens nettokostnader, uppnås inte. Utfall -5 %, mål 2016 0 %.

Mål om kostnadskontroll uppnås inte. Målet för nettokostnadsutvecklingen 2016 var 0 % och uppgår till 2,9 %, vilket är en förbättring jämfört med 2015 då den var 6,1 %. 2015 var dock ett extraordinärt år då införandet av Cosmic och flyktingsituationen påverkade verksamheten. Regionen skulle behöva ha en negativ nettokostnadsutveckling.

Mål om avtalstrohet nås. Vi har inte verifierat uppgiften.

Avseende investeringar anges självfinansieringsgraden för investeringar för 2016 vara -69 %, mål enligt är finansplan 100 %. För den kommande treårsperioden planeras 100 mkr per år för fastighetsinvesteringar, men behovet uppges i årsredovisningen vara avsevärt större. Mål att hålla investeringarna inom ett tak på 96 mkr har uppnåtts.

6.3.2 Resultatförbättrande åtgärder

En del av arbetet med att nå en ekonomi i balans omfattar den långsiktiga utvecklingsplan för god ekonomisk hushållning som gäller för 2015-2025 (LUP). Enligt planen bör regionen ha ett resultat på cirka 60 mkr per år. Om investeringar ska inrymmas måste resultatet vara ännu högre⁸. I den första upplagan var målet ett positivt resultat senast vid utgången av 2018. Vid revidering i juni 2015 flyttades målet fram till 2020.

I årsredovisningen uppges att LUP år 2016 resulterat i besparingar på 45 mkr. Vissa delar har dock varit svåra att verifiera att de verkligen inträffat, t.ex. anges att primärvården genom en strukturförändring sparat 1,4 mkr på en läkartjänst. Tjänsten har dock varit

⁶ KomL 8 kap.1 §

⁷ KomL 8 kap. 5 §

⁸ LUP 2015-2025 sid 8 RS/337/2015

vakant. På administration har man sparat 12,1 mkr varav ej återbesatta tjänster står för 7 mkr enligt underlag. Övriga besparingar är neddragningar t.ex. avtal med privata läkare som inte förlängts vars patienter troligen söker sig till den regiondrivna vården istället.

Områdenas handlingsplaner uppges ha sparat 20,9 mkr. Områdenas resultat har dock försämrats med 77,4 mkr jämfört med föregående år och avviker med 281,5 mkr från budget.

Enligt årsredovisningen har oförändrade internpriser inom diagnostik, teknik och service gett besparingar på 25 mkr. Besparingarna har inte kunnat verifieras fullt ut.

Enligt ekonomiavdelningen skulle regionens resultat vara ännu sämre om ovanstående åtgärder.

Vår kommentar

Regionen är i ett allvarligt finansiellt läge och är långt ifrån god ekonomisk hushållning. Vi har svårt se att de åtgärder som planerats kommer att ge tillräcklig effekt. Underlag för att verifiera faktiska besparingar kan utvecklas.

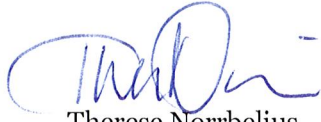
7 KVALITETSSÄKRING

Revisionskontoret ansvarar för system, riktlinjer och rutiner för kvalitetskontroll enligt ISA. Revisionen kvalitetssäkras genom att:

- Arbeta i enlighet med God revisionsledning i kommunal verksamhet
- Dokumentera granskningarna i enlighet med Skyrev R1 och ISA.
- Revisionsdirektören kvalitetsgranskar resultat och de revisionsbevis som ligger till grund för revisorernas bedömningar
- Faktaavstämning genomförs med de som lämnat uppgifter
- Alla förändringar avseende inriktning från den ursprungliga strategin som inte är oväsentliga dokumenteras.

Ansvarig för kvalitetssäkring har det övergripande ansvaret för att kontrollera om granskningen har en tillräcklig yrkesmässig och metodisk kvalitet samt att det finns en överensstämmelse mellan revisionsfrågorna/kontrollmålen, metoder, fakta, slutsatser/bedömningar och framförda förslag.

8 ANSVARIGA FÖR GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE

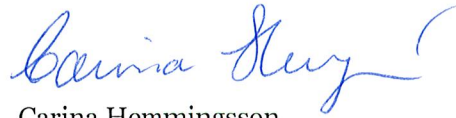
Therese Norrbelius
Kommunal yrkesrevisor

Jan-Olov Undvall
Certifierad kommunal revisor

Ulf Rubensson
Certifierad kommunal revisor

Carina Hemmingsson
Kvalificerad administratör

Kvalitetssäkring:

Leif Gabrielsson
Revisionsdirektör